

Ашанін В.С., к.фіз.-мат.н., професор
Харківська державна академія фізичної культури

АНАЛІЗ ПРАКТИЧНОГО ДОСВІДУ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ ХАРКІВСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ АКАДЕМІЇ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Анотація. Проведено ретроспективний аналіз організації процесу формування інформаційної культури студентів Харківської державної академії фізичної культури. Розглянуті сучасні проблеми підвищення рівня інформаційної компетентності фахівців.

Ключові слова: інформатизація, інформаційна культура, інформаційна компетентність, дистанційне навчання.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку цивілізації у світі відбувається черговий вибух технологічної соціальної революції – становлення інформаційного суспільства. Сучасні інформаційні та телекомунікаційні технології (ІКТ) істотно змінюють не тільки те, як виробляються продукти і послуги, але і те, як проводиться дозвілля, реалізація кожним своїх цивільних прав. Інформаційні технології мають вирішальний вплив на зміни, які відбуваються в соціальній структурі суспільства, когнітивній сфері особистості, економіці, розвитку інститутів демократії тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тематика інформаційного суспільства, розвитку світового ринку телекомунікацій, Інтернету не сходить зі сторінок провідних вітчизняних і зарубіжних журналів. Великі обсяги інформації, присвячені цій тематиці, доступні зараз й в Інтернеті. Особливо це стосується висвітлення діяльності міжнародних і національних організацій з розробки і реалізації стратегій інформаційного розвитку [1].

Як показує досвід інших країн, інформатизація сприяє забезпеченню національних інтересів, поліпшенню керованості економікою, розвитку наукомістких виробництв та високих технологій, зростанню продуктивності праці, вдосконаленню соціально-економічних відносин, збагаченню духовного життя та подальшій демократизації суспільства, помітною ставала тенденція інформатизації сфери освіти [2, 3]. Вищі навчальні заклади різних країн світу і України звернули увагу на можливість використання комп'ютерних телекомунікаційних технологій для вдосконалення якості підготовки фахівців для сучасного суспільства в різних галузевих напрямках, у тому числі в галузі фізичної культури і спорту [4, 5].

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Роботу виконано відповідно Тематичному плану науково-дослідної роботи Міністерства освіти і науки України і Зведеному плану науково-дослідної роботи Харківської державної академії фізичної культури за темою: «Науково-методичні основи використання інформаційних технологій при

підготовці фахівців в галузі фізичної культури і спорту» (номер державної реєстрації 0113U001207).

Мета дослідження: проаналізувати тенденції розвитку інформаційної культури майбутніх фахівців галузі фізичної культури і спорту на прикладі практичного досвіду організації такої підготовки у Харківській державній академії фізичної культури.

Методи дослідження: аналіз та узагальнення науково-методичної літератури, Інтернет пошук інформаційних матеріалів, педагогічне спостереження, опитування.

Результати дослідження та їх обговорення. Результати аналізу літературних джерел свідчать про те, що на протязі 90-х років ХХ століття, разом з інформатизацією суспільства, розповсюдження Інтернету та розвитком прикладної інформатики, розпочався некерований процес створення різноманітних електронних посібників і підручників, розробки автоматизованих систем навчання, організації структури і змісту дистанційної освіти та ін [6].

Значну роль в розвитку законотворчого підґрунтя інформаційного забезпечення сфери фізичної культури і спорту відіграли Закони України «Про національну програму інформатизації» та «Про основні засади розвитку інформатизації суспільства в Україні», у яких йдеться мова про обов'язкове введення у всі сфери діяльності інформаційних технологій. Залучення інформаційних технологій у педагогічний процес та освіту на різних рівнях підготовки було обґрунтовано у рамках «Національної доктрини розвитку освіти України у ХХІ столітті».

Саме у цей період (1996 рік) вперше в Україні у Харківській державній академії фізичної культури (ХДАФК) була відкрита нова спеціалізація підготовки фахівців та обґрунтовано науковий напрямок дослідження – "Інформаційне забезпечення фізичного виховання та спорту". У ХДАФК підготовка фахівців з інформаційного забезпечення фізичного виховання, спорту та здоров'я людини проводиться на кафедрі інформатики та біомеханіки факультету фізичного виховання та здоров'я людини. Протягом 20 років існування цієї спеціалізації на кафедрі інформатики та біомеханіки Харківської державної академії фізичної культури навчалося понад 500 студентів, серед яких 400 – денної форми навчання та 100 – заочної. Випускники кафедри працюють викладачами різних навчальних закладів України та зарубіжних країн, директорами спортивних шкіл, викладачами фізичного виховання та інформатики, займають адміністративні посади у різних закладах, пов'язаних з інформатизацією професійної діяльності. Серед фахівців, що здобули освіту за спеціалізацією «Інформаційне забезпечення фізичного виховання та спорту», налічується 10 студентів з Китаю, які реалізували себе після закінчення ХДАФК та займають високі посади на батьківщині і працюють за спеціальністю.

Статистичний аналіз вибірових показників працевлаштування випускників спеціалізації свідчить що більшість із них (57%) працюють на посадах, пов'язаних в інформаційними технологіями у сфері фізичного виховання і спорту (оператор та адміністратор ПК, системний, мережевий адміністратор, керівник інформаційно-технічного відділу та ін.). 32% випускників працюють на посадах викладачів фізичного виховання та інформаційного забезпечення фізичного виховання та спорту у навчальних закладах різних рівнів акредитації. Виявлено незначний відсоток (11%) випускників, які змінили свою професію та отримали іншу спеціалізацію. Загалом, спостерігається щорічне підвищення попиту на фахівців з інформаційного забезпечення фізичного виховання, спорту та здоров'я людини. У більшості державних та приватних спортивних організацій у шатному розкладі існує посада інформаційного адміністратора та оператора ПК, на яку можуть претендувати наші випускники.

Розроблені комп'ютерні технології викладачами академії дозволили забезпечити ефективний зворотний зв'язок як при організації передачі навчального матеріалу, так і при спілкуванні студента з викладачем. Високий рівень розвитку інформаційних та телекомунікаційних технологій надав можливість модернізувати процес професійної підготовки фахівців та їх перекваліфікації, реалізувати принципово нові форми і методи навчання. Зрозуміло, що у в умовах сучасності майбутньому фахівцю в галузі фізичної культури і спорту потрібно окрім традиційних професійних знань мати фундаментальні знання, уміння та навички роботи з інформаційними технологіями: не стільки володіти комп'ютерною грамотою, скільки мати високу інформаційну культуру, яка безумовно являється важливою складовою загальнолюдської культури [7].

Таким чином, до рівня підготовки спеціалістів з інформаційного забезпечення у сфері фізичної культури і спорту висуваються підвищені вимоги. Окрім підготовки з дисциплін спортивного профілю та фундаментальних основ теорії та методики фізичного виховання, необхідним є вміння керувати інформаційними потоками, швидко та оперативно обробляти інформацію, мати навички роботи із сучасними програмними продуктами та володіти персональним комп'ютером на рівні системного адміністратора комп'ютерних мереж.

Фахівці з інформаційного забезпечення фізичного виховання, спорту та здоров'я людини мають можливість реалізувати свої професійні компетенції як в системі управління галузі, так і в системі її функціонування. Практична робота викладача фізичної культури та тренера постійно пов'язана з процесами збору і обробки інформації про рівень підготовленості спортсменів, особливості змагальної діяльності, рівень фізичного розвитку та фізичного стану різних верств населення тощо. Фахівець інформаційного забезпечення фізичного виховання, спорту та здоров'я людини має змогу накопичувати статистичний матеріал, на підставі якого проводиться аналіз і

прогноз рівня фізичного розвитку, здоров'я учнів, студентів і спортсменів та, на основі даного аналізу, розробляти практичні рекомендації для прийняття управлінських рішень.

Кафедра інформатики та біомеханіки ХДАФК має випускників, які після закінчення спеціалізації «Інформаційне забезпечення фізичного виховання та спорту» змогли отримати ступінь магістра (180 осіб), захистити кандидатські дисертації (7 осіб), отримати звання доцента (6 осіб). В наступний час над написанням докторської та кандидатських дисертацій працюють 5 осіб. Серед випускників, студентів та аспірантів кафедри є учасники та призери Паралімпійських ігор, Чемпіонатів світу та Європи.

На протязі 20 років на кафедрі проводилась наукова робота з проблем інформаційного забезпечення фізичного виховання і спорту [8], виконувалися бюджетні теми НДР, які входили до Зведених планів профільного Міністерства. Результатом такої роботи стали наукові статті, патенти, авторські свідоцтва, навчальні посібники, комп'ютерні програми, магістерські та кандидатські дисертації.

Провідні фахівці галузі вважають, що інформаційна культура вже давно є невід'ємною частиною загальної і спеціальної освіти, адже без неї не може бути повноцінної всебічної безперервної освіти. Тому майбутні викладачі фізичного виховання, тренери, фахівці фізичної реабілітації мають володіти культурою мислення, культурою діалогу, культурою аргументації, культурою користування технікою і засобами комунікацій, тощо. Адже ці поняття пов'язані та невід'ємні від інформаційної культури.

Викладачі кафедри інформатики та біомеханіки ХДАФК в своїй педагогічній діяльності враховують той факт, що сутність інформаційної культури майбутнього фахівця виявляється насамперед через його інформаційні компетентності, до важливих складових якої відносяться: мотиваційно-цільова; когнітивна; операційно-діяльнісна та креативна. Саме це забезпечує готовність фахівця до пошуку інноваційних засобів вирішення актуальних проблем, до їхнього творчого перетворення на основі самоаналізу своєї інформаційної діяльності та постійного розвитку потенціалу особистості.

Висновки. Формування інформаційної культури майбутніх фахівців в ХДАФК здійснюється в процесі їх навчання за рахунок комплексу взаємопов'язаних навчальних дисциплін інформаційної спрямованості: комп'ютерна техніка та метрологічний контроль в спорті; інформатика та інформаційні технології; методи комп'ютерної обробки інформації; бази даних у фізичному вихованні та спорті; системно-інформаційні основи наукових досліджень та ін. У той же час, важливою метою кожної дисципліни є формування у майбутніх випускників переконання, що поглиблення інформаційної культури це безперервний індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини на протязі її життя.

Для ефективного формування інформаційної культури майбутній фахівець повинен володіти навичками самоосвіти, методами планування й організації самостійної роботи з професійно-орієнтованим навчальним матеріалом засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

Перспектива подальших досліджень полягає у науково-методичному аналізі використання форм і засобів дистанційної освіти при підготовці фахівців галузі фізичної культури і спорту.

Список використаної літератури

1. Дубов Д.В. Інформаційне суспільство в Україні: глобальні виклики та національні можливості: аналіт. доп. / Д.В. Дубов, О.А. Ожеван, С.Л. Гнатюк. – К. : НІСД. – 2010. – 64 с.
2. Гребенников В. История и перспективы информационного общества /В. Гребенников. – LAP Lambert Academic Publishing, 2014. – 105с. (рос.)
3. Калашнюк Є.О. Політичні імперативи інформаційного суспільства в контексті євроінтеграційних процесів (на прикладі Європейського Союзу, республіки Італія та України) : дис. . канд. політ. наук : 23.00.04 «Політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку» / Є.О.Калашнюк. – К., 2007. – 219 с.
4. Кашуба В. К вопросу использования информационных технологий в системе подготовки юных спортсменов / В. Кашуба, Н. Паненко // Актуальные проблемы подготовки резерва в спорте высших достижений : материалы Междунар. науч.-практ. конф. : в 2 т. / ред. : М. Е. Кобринский. – Минск : БГУФК, 2009. – Т. 2. – С. 14–18.
5. Ашанин В.С. Использование компьютерных технологий при оценке сенсомоторных реакций в единоборствах / В.С. Ашанин, В.В. Романенко // Слобожанський науково-спортивний вісник. – Харків: ХДАФК, 2015. – №4(48). – С.15-18.
6. Полат Е.С. Современные педагогические и информационные технологии в системе образования [Текст]: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Е.С. Полат, М.Ю. Бухаркин М.Ю. – Изд. 2-е, стер. – М. : Академия, 2008. – 272 с.
7. Антонченко М.О. Формування інформаційної культури студентів в умовах становлення інформаційного суспільства / М.О. Антонченко // Педагогічні науки: Збірник наукових праць. – Ч. 2. – Суми : СДПУ, 2009. – С. 168–173.
8. Ашанин В.С. Информатизация методов научных исследований в физическом воспитании та спорті засобами інтерактивних технологій / В.С.Ашанин, О.В.Церковна, Л.В.Філенко, О.В. Іліджев // Materialy IX miedzynarodowej naukowo-praktycznej konferncji "Strategiczne pytania switowej nauki – 2013". – Fizyczna kultura i sport : Przemysl. "Nauka i studia". – Volum31. – С.39-46.